

Літаратура

1. Каваленя, А. А. Вялікая Айчынная вайна савецкага народа (у кантэксте Другой сусветнай вайны) / Каваленя А. А. [і інш.]. – Выдавецкі цэнтр БДУ, 2004. – 280 с.

УДК 385.81

Мэты Германіі ў вайне супраць СССР. План «Барбароса»

Грейбо К. В.

Навуковы кіраўнік Савік С. А.

Беларускі нацыянальны тэхнічны ўніверсітэт

Уводзіны. Напад на Савецкі Саюз 22 чэрвеня 1941 года павярнулася жахлівай трагедыяй для дзвюх сотняў мільёнаў чалавек. У рамках плана «Барбароса» нацысцкая Германія засяродзіла лепшыя войскі на Ўсходнім фронце. На думку гісторыкаў, агрэсія супраць СССР была няўхільным этапам нямецкай экспансіі ў Еўропе.

Асноўная частка. У другой палове 1930-х гадоў на сусветнай арэне з'явіўся новы, надзвычайна амбіцыйны гулец. У 1939–40-х гадах нацысцкая Германія разам з хаўруснікамі акупавалі амаль усю Еўропу. Адзінай нескаронай дзяржавай на Захадзе была Вялікабрытанія. Пасля падання Францыі ў чэрвені 1940 года перад нацысцкім кіраўніцтвам стаяў выбар: працягнуць наступ на Захад, і правесці дэсантавую аперацыю на Імглістым Альбіёне, ці разгарнуць сваё войска супраць Савецкага Саюза, з якім у жніўні 1939 года была складзена дамова пра ненапад. На першы пагляд магло здацца, што летам 1940 г. паміж СССР і Германіяй былі самыя добрасуседскія адносіны. Пасля зняволення ў 1939 г. дамовы пра ненапад і шэрага гандлёвых пагадненняў у Германію шлі эшалоны з зернем і нафтай, а адтуль – рознае абсталяванне, машыны і нават асобныя ўзоры ўзбраення. Германію наведвалі не толькі савецкія гандлёвыя прадстаўнікі, але і вайсковыя адмыслоўцы, якім быў адкрыты доступ на асобныя прадпрыемствы па вытворчасці вайсковай тэхнікі. Аднак за гэтай звонку шчаснай карцінай хавалася іншае: абедзве дзяржавы вялі нястомную рыхтоўлю да вайны. Германія была ўпэўнена, што Масква не ўступіць у вайну на боку Лондана і зможа засяродзіць сілы на сухапутным уварванні ў Вялікабрытанію. У ліпені 1940 года была зацверджана аперацыя «Марскі леў». Аднак агрэсія супраць Вялікабрытаніі магла памяшаць рэалізацыі іншых стратэгічных заданняў. Першае, Германія рызыкавала атрымаць дужага суперніка ў асобе ЗША. Другое, нацысты пазбываліся важнай перавагі ў будучай вайне на Усходзе межы [1, с. 215].

Пашырэнне «жыццёвай прасторы». Пасля прыняцця Гітлерам развязку пра напад на СССР германскія найвысочэйшыя вайсковыя штабы заняліся распрацоўкай пэўнага плана вайны, пачалася інтэнсіўная рыхтоўля ўзброеных сіл і эканомікі да «усходняга паходу». У планаванні вайны Германіі супраць СССР асноўнае месца заняў генеральны штаб сухапутных войскаў (ОКХ) вермахта ў частцы з генерал-палкоўнікам Ф. Гальдарам. За гітлераўскімі планамі ярка вымалёўвалася дактрына расава-ідэалагічнай вайны, якая агадвала напад германскага вермахта на СССР, захоп жыццёвай прасторы на Усходзе, палітычнае панаванне і генацыд у дачыненні насельніцтва, расавае і ідэалагічнае змаганне супраць габрэяў, масавыя забойствы савецкіх ваеннапалонных. Галоўным ідэалагічным ворагам нацыянал-сацыялісты лічылі «савецкі габрэйска-бальшавіцкі рэжым». Напад на СССР пераследаваў як эканамічныя, гэтак і палітычныя і ідэалагічныя мэты. Крах дзяржавы плячам у 22,4 млн квадратных км ператвараў Германію ў звышдзяржаву і дазваляў Фюрару ўжыццявіць захоп Вялікабрытаніі. Гітлера прыцягвала рэсурсавая база Савецкага Саюза: урадлівыя землі, паклады жалезнай руды, вугалю і нафты. За кошт акупацыі еўрапейскай часткі СССР Гітлер меў намер вырашыць праблемы, якія існавалі ў Трэцяга рэйха з даставамі сыравіны. У сярэдзіне 1930-х гадоў фюрар знішчыў камуністычны рух у Германіі і быў упэўнены, што па хуткім часе скончыць з які знаходзіўся на Усходзе агменем шырання ідэй пралетарскай рэвалюцыі. Захоп СССР укладаўся ў канцэпцыю пашырэння «жыццёвай прасторы». Гітлер пераканаў немцаў, што Германіі для росквіту патрэбна тэрытарыяльная экспансія на тысячы кіламетраў. Трэці рэйх нібыта не мог пачувацца ў бяспецы з-за пагрозы з боку бальшавікоў і брытанскай манархіі.

Дырэктыва № 21. Галоўная асаблівасць усіх вайскоўцаў кампаній нацысцкага рэжыму складалася ў канцэпцыі бліцкрыгу («імігненная вайна»).

Германія рабіла стаўку на машабныя і раптоўныя прарывы ўглыб тэрыторыі ўглыб тэрыторыі суперніка і захоп ключавых вайскоўцаў аб'ектаў. Падобная тактыка дазваляла пазбываць забеспячэння добра ўмацаваныя прымежныя раёны. Сотні тысяч салдатаў гублялі сувязь з каманднымі пунктамі і цэнтрамі забеспячэння і ў выніку рабіліся лёгкай здабычай акупантаў. Асноўнымі ўдарнымі сіламі былі танкавыя злучэнні і авіяцыя. Зрэшты, бліцкрыг не быў дасканалай канцэпцыяй вайны. Падобнае ўварванне было немагчыма без укамплектаваных спраўнай бранятэхнікай дывізіяй, тысяч сучасных самалётаў, эфектыўнай лагістыкі і высокага прафесіяналізму каманднага і асабістага складаў. На захоп Польшчы і Францыі немцам спатрэбілася каля месяца. Аднак пляц толькі еўрапейскай часткі СССР складаў пяць млн квадратных кіламетраў (у 12–13 раз большы за акупаваную французскую тэрыторыю). Нацысцка-

му кіраўніцтву мела быць вырашыць найскладанае ў рамках бліцкрыгу заданне. З адкрытых нямецкіх дакументаў варта, што даканцовы развязак пра рыхтоўлю агрэсіі супраць СССР Гітлер прыняў пад канец ліпеня 1940 года. Папярэдні план дапускаў нанясенне ўдараў па двух кірунках: маскоўскаму (праз Прыбалтыку) і адэскаму (праз Кіеў). Аперацыя павінна была пачацца ў траўні 1941 года і скончыцца цягам пяці месяцаў. 18 снежня 1940 года Гітлер падпісаў дырэктыву № 21, атрымалую ўмоўную назву «Варыянт Барбароса». Аперацыя была названа ў гонар нямецкага караля Фрыдрыха I Барбаросы, які ў 1155 годзе стаў імператарам Святой Рымскай імперыі. Да меж СССР планавалася сцягнуць практычна ўсе сухапутныя сілы і дзве траціны авіяцыі. Дзякуючы тром масажаваным ударам цягам чатырох-пяці месяцаў вермахт павінен быў выйсці на лінію Архангельск – Волга – Астрахань, захапіўшы такім чынам вялікую частку еўрапейскіх рэгіёнаў Савецкага Саюза. Цягам першых 20 дзён нацысты збіраліся акупаваць усе заходнія рэспублікі СССР, а пасля невялікай паўзы – засяродзіць сілы для кідкаў на Маскву, Данбас, Ленінград. на 22 чэрвеня [2, с. 175].

Дэзынфармацыя і маскаванне. Летам 1940 года Германія разгарнула маштабную выведную чыннасць супраць СССР. Нацысты імкнуліся ацаніць вайсковыя і эканамічныя магчымасці Савецкага Саюза. З гэтай мэтай збіралася самая размаітая інфармацыя. У прыватнасці, Гітлер спрабаваў пралічыць, якая колькасць дывізіі застанеца ў Масквы пасля разгрому войскаў у Беларусі і на Украіне, наколькі баяздольная савецкая вайсковая тэхніка і цівяліка будзе супраціў Чырвонай Арміі і мясцовага насельніцтва. Каб не дапусціць партызанскай вайны, абвер (нямецкая выведка) меў намер раскалоць савецкае грамадства, гуляючы на нацыянальных пачуццях савецкіх народаў. Нягледзячы на панавалыя ў Германіі расавыя забавоны, фюрар неаднаразова заклікаў генералаў цвяроза ацаняць патэнцыял СССР. Усе рыхтавальныя імпрэзы нацысты трымалі ў найстрогім сакрэце і маскавалі. Перакіданне войскаў і тэхнікі, якая не магла ў такіх маштабах праходзіць незаўважнай, апраўдвалася навукамі, ратацыяй, рыхтоўляй да «Марскога льва» і аперацыі «Марыта» (уварванне ў Грэцыю). Нямецкія дыпламаты і выведнікі разгарнулі кампанію па дэзынфармацыі. Маскву пераконвалі ў тым, што Берлін адданы дамове пра ненапад і рыхтуецца нанесці знішчальны ўдар па Вялікабрытаніі. Гітлер нават прапанаваў савецкаму лідару Іосіфу Сталіну падзяліць «ангельскую спадчыну» у Іране і Індыі. У нейкай ступені нацыстам атрымалася збытаць карты савецкай вонкавай выведцы. У склад савецкай рэзідэнтуры ў Еўропе па стане на чэрвень 1941 года ўваходзілі каля тысячы чалавек (каля траціны былі легальнымі агентамі). Усе яны даносілі вельмі

супярэчлівыя звесткі, хоць частка выведнікаў папярэджвала пра які рыхтуецца бліцкрыг у траўні–чэрвені 1941 года [3, с. 98].

Заклучэнне. Заняволенне савецкага народа было часткай ідэалагічнай дактрыны Трэцяга рэйха. Захоп СССР разглядаўся Гітлерам як адзін з ключавых этапаў на шляху да дасягнення панавання ў Еўропе і свеце. «Прынцып Drang nach Osten быў абвешчаны ў кнізе Гітлера «Майн Кампф» 1925 года. СССР быў крыніцай прыродных багаццяў і ідэалагічным супернікам. Усё, што Гітлер рабіў да чэрвеня 1941 года, было фактычна рыхтоўляй да бітвы на Усходзе. «План «Барбароса» быў прадуманы да дробязяў, і немцам шмат што атрымалася ў першыя тыдні. Аднак яны меркавалі, што савецкае войска і народ будуць дэмагаваны паразамі, а ўрад спасуе. У гэтым была задума бліцкрыгу, і да зацяжной вайны Германія не рыхтавалася. Нацысты меркавалі, што СССР абваліцца пад напорам вермахта. Немцы прызнавалі ўстойлівасць і адвагу рускага салдата, але былі ўпэўнены ў яго няздольнасці да самаарганізацыі. Таксама лічылася, што савецкія грамадзяне не згуртуюцца вакол дзяржавы і фігуры Сталіна. 76 гадоў назад у сутычцы сышліся два таталітарныя светы: нацыянал-сацыялістычны і камуністычны Савецкі Саюз бараніў каштоўнасці гуманістычнай еўрапейскай цывілізацыі. Нацысты вялі вайну на знішчэнне не гэтак камунізму ці дэмакратыі, як агульналюдскай культуры, усяго таго, што дорага кожнаму нармальнаму чалавеку», – падкрэсліў Мяркоў.

Літаратура

1. Жылін, П. А. Як фашысцкая Германія рыхтавала напад на Савецкі Саюз / П. А. Жылін. – М., 1966. – 398 с.
2. Анфілаў, В. А. Пачатак Вялікай Айчыннай вайны / В. А. Анфілаў. – М. – 350 с.
3. Марцірасян, А. Б. Трагедыя 22 чэрвеня: бліцкрыг ці здрада? Праўда Сталіна / А. Б. Марцірасян. – М., 2012. – 215 с.

УДК 385.81

Генацыд беларускага народа

Грышук А. А.

Навуковы кіраўнік Савік С. А.

Беларускі нацыянальны тэхнічны універсітэт

Уводзіны. Генацыд беларускага народа застаецца ў цені Халакосту. У Заходняй Еўропе існуе міф пра тое, што палітыка генацыду Трэцяга Рэйха праводзілася толькі ў дачыненні габрэяў, аднак гэта не так, беларусы пацярпелі падчас вайны не ў меншай ступені чым габрэі